

Rapport fra arbeid med medvirkning til utvikling av allmenningen

Bakgrunn

Bystyret behandlet "Planprogram med veiledende plan for offentlig rom (VPOR) for Haugerud og Trosterud" 19.06.2019 (jfr. Byrådssak 341/19). I planene inngår bygging av skoler, kulturstasjon, idrettsanlegg og boliger.

Planprogrammet beskriver hvordan områdeløftet skal «ha et særskilt ansvar for å sikre god medvirkning og programmering av de overordnede tiltakene som er beskrevet i dette planprogrammet. Lokal frivillighet skal involveres for å sikre at tiltak og programmer har lokal forankring og gode forutsetninger for å bli velfungerende steder og programmer etter at de har blitt etablert.»

I det følgende beskrives prosessen med medvirkning til den delen av planprogrammet som har fått (det foreløpige) navnet allmenningen. Allmenningen er uteområdet som vil ligge mellom alle de nye byggene og anleggene, samt strekke seg fra Haugerud til Trosterud og bidra til å binde de to stedene sammen.

Allmenningen er delt mellom to detaljreguleringer, den ene er det Undervisningsbygg (UBF) som er ansvarlig for, og den andre er det Eiendoms- og byfornyelsesetaten (EBY) som har ansvaret for. UBF er kommet noe lengre i detaljreguleringsprosessen enn EBY, og EBY har bedt UBF lede an i arbeidet med allmenningen.

For områdeløftet har det vært viktig å sette seg inn i kunnskap om planprosesser for å forstå hvilket mulighetsrom som ligger i medvirkningen, og hvilke frister som gjelder for innhenting av innspill. Samfunnsplanlegger i Bydel Alna har delt sin kunnskap og kompetanse på området, og vært en verdifull ressurs inn i arbeidet.

Parallelt med medvirkningsarbeidet, har områdeløftet gjennomført en midtveisundersøkelse for å se på effekter av områdeløftarbeidet så langt. Da man uansett skulle kontakte respondenter for svar på denne undersøkelsen, så vi muligheten for å benytte anledningen til å be om innspill til ønsker for allmenningen. I tillegg ønsket UBF å få svar på i hvilken grad innbyggerne kjente til planprogrammet, og spørsmål rundt dette ble også tatt med i spørreskjemaet til undersøkelsen.

UBF hadde også engasjert Asplan Viak til å gjennomføre medvirkning til utvikling av allmenningen. Det var dermed mange aktører som skulle dra i samme retning: UBF, Utdanningsetaten (UDE), EBY, Asplan Viak og Bydel Alna v/samfunnsplanlegger og områdeløft. Disse aktørene blir i det følgende omtalt som prosjektgruppa.

Digitalt medvirkningsverktøy

Områdeløftet har lenge ønsket å se nærmere på muligheter for å benytte digitale løsninger i medvirkningsarbeidet, og da korona-pandemien brøt ut, var dette en god anledning til å realisere planene. Bydel Alna gjorde en midlertidig anskaffelse av en digital plattform utviklet av Citizenlab, som fikk navnet alnainvolverer. Denne plattformen har vært avgjørende for gjennomføringen av medvirkningsarbeidet, særlig da Oslo stengte ned i den tidsperioden det viktigste medvirkningsarbeidet var planlagt gjennomført.

Tidligere medvirkning

Områdeløftet har siden oppstarten i 2017 gjennomført en rekke ulike medvirkningsprosesser. I arbeidet med medvirkningen til allmenningen, var det et poeng å ikke be om innspill på noe innbyggerne allerede har svart på i tidligere medvirkningsrunder. Dermed var det viktig å oppsummere innbyggernes tilbakemeldinger som allerede er blitt gitt, og som var relevante for utviklingen av allmenningen. Asplan Viak utførte dette arbeidet, og har oppsummert tidligere innspill i en egen rapport.

Her så vi at mye er svart på tidligere, ikke minst gjennom midtveisundersøkelsen. Dermed ble prosjektgruppa enige om at vi skulle unngå enda en åpen medvirkningsrunde, dette for å motvirke medvirkningstretthet. Det var enighet om at Asplan Viak skulle ta utgangspunkt i allerede innhentede innspill, og lage en konseptskisse ut fra dette. Med dette ønsket vi å uttrykke at vi har lyttet til det innbyggerne har sagt de ønsker seg i området generelt, og på allmenningen spesielt, og at konseptskissen er et forsøk på å konkretisere det som tidligere har fremkommet av innspill.

Asplan Viak utarbeidet også en oversikt over ønsker som har kommet fra innbyggerne som er/blir svart ut i andre prosjekter, og dermed ikke er prioritert i utviklingen av allmenningen.

Rekruttering til digital plattform

Når det gjaldt den digitale plattformen, innhentet vi erfaringer fra områdeløftet på Tøyen (som har benyttet seg av samme plattform fra Citizenlab), og de rådet oss til å starte arbeidet med å rekruttere informanter tidlig. Selve konseptskissen var imidlertid planlagt å ligge ute og åpen for innspill i kun tre uker (på grunn av forsinkelser ble det bare to), derfor var det et poeng å lansere plattformen så tidlig som mulig, og altså en god stund før konseptskissen ville være klar. Dermed valgte vi å legge ut en tilpasset versjon av Asplan Viaks rapport med oppsummering fra tidligere medvirkningsrunder som var relevante for allmenningen i uke 42, mens konseptskissen ville legges ut først i uke 46.

Vi hadde da fire uker på oss til å rekruttere folk til plattformen, og planen var å legge til rette for flere fysiske møter for å markedsføre plattformen, hjelpe de som måtte behøve det til å logge

seg inn, og gi innbyggerne mulighet til å møte UBF og EBY, og stille evt spørsmål eller komme med innspill ansikt til ansikt.

Vi la ut informasjon på vår facebook-side, og vi utarbeidet veiledningsmaterieell i pdf-format samt en instruksjonsvideo vi kunne distribuere til folk som synes det var vanskelig å logge seg inn. Alnainvolverer krever innlogging, noe som vi vet er en terskel for mange. Vi bestilte annonseplass i Akers avis Groruddalen, både i den fysiske og den digitale utgaven. Avisen blir lest av mange i området, og har blitt påpekt som en viktig informasjonskanal i midtveisundersøkelsen.

Vi sendte også ut til dels skreddersydde e-poster til nøkkelpersoner i vårt nettverk (bomiljøer, styringsgruppa for områdeløftet, bydelens tjenestesteder og andre nærmiljøaktører), med informasjon om muligheten for å medvirke på alnainvolverer, og anmodning om å spre videre i sine kanaler.

I tillegg til våre kjente aktører, var det et poeng å komme i kontakt med innbyggere som områdeløftet ikke har vært i direkte kontakt med tidligere, men som vil bli direkte berørt av Planprogrammet. Dette gjelder omsorgsboligene ved Haugerud senter, og beboere i boligene på Haugerud senter. Disse forsøkte vi å nå gjennom kontaktpersoner, og planen var å følge opp fysisk, men på grunn av korona-situasjonen var dette ikke mulig.

Spesielt arbeidet med å nå nye aktører fra hjemmekontoret var tids- og ressurskrevende. Det var vanskelig å få svar både på telefon og e-post, særlig fra bydelens tjenester. For eksempel tok det tid å få informasjon om rett kontaktperson til omsorgsboligene, og når vi først hadde riktig navn, var det vanskelig å få vedkommende i tale. Antakelig handler dette om at tjenestene har tidspress med tanke på sine oppgaver og må prioritere strengt. Dermed er det ikke sikkert av medvirkning til stedsutviklingsprosjekter år frem i tid blir sett på som hensiktsmessig å bruke tid på. Det hadde imidlertid vært interessant å få snakket direkte med beboerne, det er mulig de hadde synes det hadde vært verdifullt å få gi sin mening her.

Dette er for øvrig en generell problemstilling knyttet til bruk av nøkkelpersoner. Det å benytte seg av nøkkelpersoner i slike sammenhenger er effektivt, men krever at disse er engasjerte i prosjektet og klarer å forstå informasjonen og formidle den videre på en god måte. Dermed må man gjøre en avveining på i hvilken grad man ønsker å bruke nøkkelpersoner, og i hvilken grad man vil benytte seg av direkte kontakt.

Endringer i planene

Parallelt med dette arbeidet, stengte Oslo gradvis ned, og vi måtte gjøre stadige justeringer og nedskaleringer av den oppsatte planen. Dette kom ikke helt overraskende på oss, og vi hadde allerede i den opprinnelige planen forsøkt til å legge opp til en struktur som kunne skales opp eller ned i takt med endrede smittevernregler. Alle fysiske tiltak i nærmiljøet ble etter hvert avlyst, og drop-in-muligheten på områdeløftkontoret H2, hvor også de andre aktørene i prosjektgruppen skulle bidra, kunne heller ikke gjennomføres.

Dermed ble den digitale plattformen helt avgjørende i denne sammenhengen, og det er vanskelig å se for seg hvordan denne prosessen skulle ha vært gjennomført uten. Allikevel har vi tro på at

fysisk tilstedeværelse hadde gjort at vi hadde fått enda flere til å komme med innspill og tilbakemeldinger på konseptskissen.

Hvem har kommet med innspill?

Vi har forsøkt å se nærmere på statistikken til de som har logget seg på plattformen, og ikke overraskende ser det ut til å være flest av de under 50 år som har laget bruker. 82 av brukerne har oppgitt alder (31 har ikke oppgitt alder), og av disse er 69 personer under 50. Flesteparten av disse er i 30-årene, men det er positivt å se at 19 personer er i 20-årene. Dette er tradisjonelt en vanskelig aldersgruppe å rekruttere til medvirkning.

Når det gjelder bosted, har 53 oppgitt at de bor på Haugerud, mens 25 har oppgitt Trosterud som bosted. 32 har ikke oppgitt hvor de bor. Dette viser at det er en ganske klar overvekt av respondenter fra Haugerud. På én måte er det naturlig, fordi det er her allmenningen kommer til å ligge, samtidig hadde det vært interessant å vite om det er andre årsaker til at folk fra Trosterud i mindre grad har engasjert seg i denne sammenhengen (med forbehold om at en veldig stor andel av de som ikke har oppgitt bosted er fra Trosterud). Til sammenligning var fordelingen på svarene til midtveisundersøkelsen 47% fra Trosterud og 53% fra Haugerud.

Det ser ut til at kjønnsfordelingen på de som har opprettet bruker på alnainvolverer er nokså jevn, det er omtrent lik andel kvinner og menn med en liten overvekt av kvinner. Av de som sendte e-post til prosjektleder var det en liten overvekt av menn.

Rundt en tredel ser ut til å ha typisk ikke-norske navn. Vi vet selvsagt ikke om dette dreier seg om innvandrere eller norsk-fødte, men det gir en indikasjon på bakgrunn som kan være interessant i denne sammenhengen. Når det gjelder de som har sendt e-post direkte til prosjektleder, er det rundt halvparten som har typisk ikke-norske navn.

Pro-aktive meldinger

Da vi så at det ikke ble mulig å gjennomføre fysiske møter, og smittevern hensyn forhindret reise til arbeidsplassen slik at det heller ikke var mulig for oss å informere om alnainvolverer ved hjelp av plakater og oppslag i nærmiljøet, ble det svært viktig å forsøke å nå flest mulig på andre måter. Pro-aktive meldinger fra Oslo Origo ble et svar på denne utfordringen.

Vi tok direkte kontakt med Oslo Origo, og fikk svært god, profesjonell og effektiv hjelp. De var en god sparringspartner innledningsvis, fikk raskt forståelse for vår utfordring og kom med gode, konstruktive forslag til løsninger. Vi jobbet tett med å utforme en e-post til et utvalg mottakere. Vi ble enige om at e-post var å foretrekke fremfor sms, da man har mulighet for å gi mer informasjon i en e-post, og at innholdet i meldingen passet bedre til e-postformatet enn sms. Vi avgjorde at det var hensiktsmessig å sende e-posten til alle innbyggere i delbydel Trosterud.

Da e-postmeldingen var klar, ble denne brukertestet på én person som ga gode og konstruktive tilbakemeldinger. Oslo Origo brukertester vanligvis på flere, men på grunn av tidsnød, prioriterte vi å få e-posten sendt ut fremfor å bruke mye tid på å rekruttere testpersoner.

På dette tidspunktet i prosessen var lanseringen av konseptskissen en uke forsinket, og tidsintervallet for å gi tilbakemelding ble endret fra tre til to uker. E-posten ble sendt ut mandag 16. november, og fristen for å gi tilbakemelding på den digitale plattformen var søndag 29. november.

Medvirkningen

Som nevnt, har vi vært opptatt av at vi i denne fasen av medvirkningsarbeidet ikke skulle ha nok en åpenrunde, men forsiktig begynne å konkretisere det som tidligere er kommet av innspill. Både for å komme et skritt lenger i prosessen, men også for å motvirke medvirkningstretthet hos innbyggerne.

Konseptskissen er altså et forsøk på å transformere innspill fra innbyggerne på Trosterud og Haugerud til et konkret forslag til hvordan allmenningen kan se ut, og medvirkningen i denne fasen gikk derfor ut på at innbyggerne responderte på dette forslaget: Ser dette riktig ut med tanke på hva som er blitt spilt inn tidligere? Savner dere noe i konseptskissen? Hvordan vil disse løsningene fungere praktisk? Er det forhold som ikke er tenkt på eller ivaretatt i forslaget?

Respons

Vi var spente på tilbakemeldingene, og de var i all hovedsak svært gode. Både på å motta pro-aktive meldinger, og på forslagene i konseptskissen. I alt 113 personer laget en bruker og logget seg på alnainvolverer. Av tilbakemeldinger fikk vi tilsammen 479 tommer opp, 13 tommer ned, og 69 kommentarer.

Vi oppga prosjektleders kontaktinfo på alnainvolverer for dem som ikke ønsket å kommentere åpent på siden, og det resulterte i 26 direkte e-poster. I tillegg kom det ni e-poster fra folk som hadde svart på den pro-aktive meldingen på e-post. Ikke alle disse tilbakemeldingene handlet om allmenningen, men vi svarte samtlige.

Oppsummering

Da prosessen har involvert så mange ulike aktører, har det til tider vært en utfordring å få til en god informasjonsflyt og oversikt over roller og ansvar i prosjektgruppen. Det har også vært ressurskrevende å skulle manøvrere i dette samtidig som vi har jobbet med et helt nytt medvirkningsverktøy og i en form vi ikke har jobbet i tidligere.

Alt i alt opplever vi allikevel at det har gått bra, og at prosessen har vært god. Vi erfarer at det har vært konstruktiv erfaringsutveksling mellom de ulike aktørene i kommunen, og at relasjonsarbeid er viktig i slike prosesser.

Når det gjelder den digitale medvirkningen, har dette vært helt nye erfaringer for oss, og vi tar med oss masse kunnskap fra denne prosessen. Vi opplever at erfaringene vi har gjort har stor overføringsverdi til annen digital medvirkning, uavhengig av plattform.

Oppsummert har arbeidet med medvirkning til allmenningen vært komplekst og lærerikt, og vi sitter igjen med veldig mange nyttige erfaringer som vi vil ta med oss i det videre arbeidet med medvirkning generelt, og i den videre prosessen med utvikling av planprogrammet spesielt.